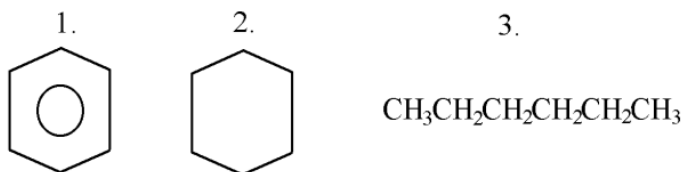

Zadanie 36. (3 pkt)

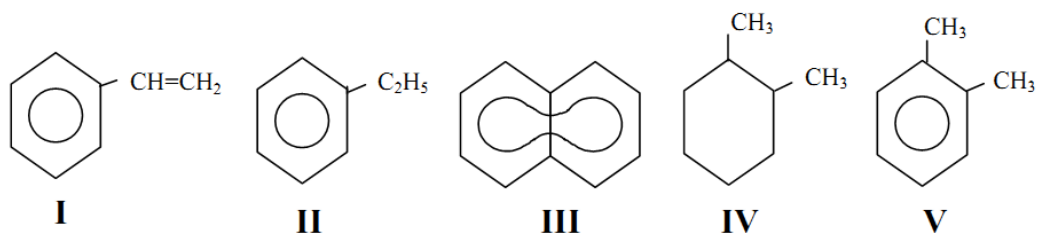
Skomentuj zdania dotyczące związków 1, 2 i 3 wyrazami tak lub nie.

- a) Związki te są izomerami .....
- b) Tylko związek oznaczony numerem 1 odbarwia wodę bromową .....
- c) Każdy z nich można spalić całkowicie, a w wyniku spalania 1 mola każdego z nich otrzymamy taką samą liczbę gramów wody .....

Zadanie 24. (1 pkt)

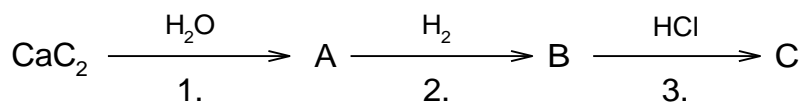
Wybierz wzory cząsteczek związków, które są homologami benzenu:

- A. I i II,
 B. II i III,
 C. IV i V,
 D. II i V.

Informacja do zadań 25. i 26.

Dany jest ciąg reakcji opisany schematem:

Zadanie 25. (3 pkt)

Napisz wzory sumaryczne i nazwy systematyczne substancji A, B i C.

Substancja A:

.....
 Substancja B:

.....

Substancja C:

.....

Zadanie 26. (3 pkt)

Napisz równania reakcji 1., 2. i 3. z powyższego schematu.

Równanie reakcji 1.:

.....

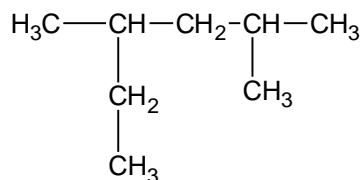
Równanie reakcji 2.:

.....

Równanie reakcji 3.:

Zadanie 23. (1 pkt)

Wskaż poprawną nazwę węglowodoru o wzorze:

- A. 2-etylo-4-metylopentan
- B. 2-metylo-4-etylopentan
- C. 2,4-dimetyloheksan
- D. 3,5-dimetyloheksan

Zadanie 24. (3 pkt)

Do dwóch probówek, z których jedna zawierała próbkę heksanu a druga próbkę benzenu, dodano kilka kryształów bezwodnego FeBr₃. Następnie dodano do obu probówek po dwie krople bromu. Tylko w drugiej probówce nastąpił zanik brunatnoczerwonego zabarwienia bromu.

Określ, w których probówkach znajdowały się poszczególne węglowodory. Napisz równanie reakcji, która zaszła w drugiej probówce i określ, jaką rolę w tej reakcji pełni FeBr₃.

Odpowiedź: .....

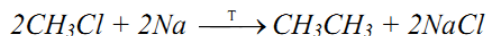
.....

Równanie reakcji: .....

Rola FeBr₃: .....

Zadanie 19. (1 pkt)

W laboratorium etan otrzymuje się ogrzewając chlorometan z sodem. Reakcja zachodzi zgodnie z równaniem:

Napisz równanie reakcji otrzymywania n-butanu opisaną metodą. Zastosuj wzory półstrukturalne (grupowe) związków organicznych.

.....

Zadanie 17. (1 pkt)

Przedstaw wzór półstrukturalny (grupowy) 2,2,4-trimetylopentanu.

Zadanie 18. (2 pkt)

Wpisz znak X w odpowiednie pola obok podanych zdań, wskazując, czy zdania te są prawdziwe, czy fałszywe.

		PRAWDA	FAŁSZ
1.	Wzór ogólny alkenów to C_nH_{2n} .		
2.	Dwa różne węglowodory o wzorze C_4H_{10} stanowią parę izomerów.		
3.	Węglowodory o wzorach C_3H_8 i C_4H_8 należą do tego samego szeregu homologicznego.		
4.	Cząsteczka węglowodoru łańcuchowego o wzorze C_6H_{10} posiada jedno wiązanie podwójne.		

Zadanie 19. (3 pkt)

W dwóch probówkach znajdują się bezbarwne, ciekłe węglowodory: heks-1-en (1-heksen) i benzen.

Wyjaśnij, porównując budowę obu węglowodorów, dlaczego stosując wodny roztwór KMnO_4 można rozróżnić te ciecze. Opisz, jak przeprowadzisz odpowiednie doświadczenie, oraz napisz, jakie będą obserwacje w przypadku każdego węglowodoru.

Wyjaśnienie

heks-1-en: .....

.....

benzen: .....

.....

Opis doświadczenia

.....

.....

.....

Obserwacje

.....

Zadanie 50. (2pkt)

But-2-en można otrzymać w wyniku reakcji dysproporcjonowania propenu na odpowiednich katalizatorach. Reakcja polega na tym, że z alkenu o n atomach węgla powstają dwa nowe alkeny: jeden o $(n+1)$ atomach węgla i drugi, o $(n-1)$ atomach węgla.

Podaj nazwę drugiego alkenu, który powstał w wyniku tej reakcji i napisz jej równanie, posługując się wzorami półstrukturalnymi (grupowymi).

Nazwa drugiego produktu: .....

Równanie reakcji:

.....

Zadanie 52. (2 pkt)

Zaprojektuj doświadczenie, w którym wykażesz, że produkt termicznego rozkładu polietylenu ma charakter nienasycony. W tym celu:

- przedstaw słowny opis doświadczenia,
- opisz obserwacje, jakich można dokonać podczas badania nienasyconego charakteru produktu tego rozkładu.

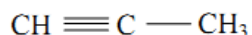
Opis doświadczenia: .....

.....

.....

► **Informacja do zadań 25. i 26.**

Poniżej przedstawiono wzory półstrukturalne (grupowe) dwóch węglowodorów:

A

B

Zadanie 25. (2 pkt)

Napisz równanie reakcji związku A z bromem w stosunku molowym 1:1 i określ, jakiego typu jest to proces. Związki organiczne przedstaw w formie wzorów półstrukturalnych (grupowych).

Równanie reakcji: .....

Typ reakcji: .....

Zadanie 26. (2 pkt)

Przedstaw schemat ciągu przemian (nie musisz pisać równań reakcji) prowadzących do otrzymania butanonu z węglowodoru B. Związki organiczne przedstaw w formie wzorów półstrukturalnych (grupowych).

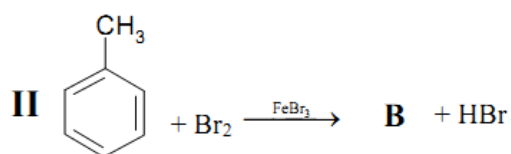
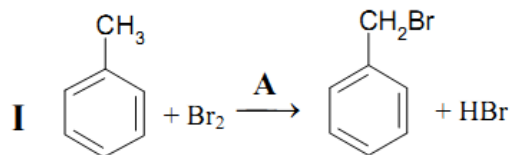
Schemat ciągu przemian:

.....

Zadanie 29. (2 pkt)

Metylobenzen (toluen) może reagować z bromem, tworząc w zależności od warunków różne produkty.

Analizując równania reakcji zapisane poniżej, określ warunki (A) reakcji I i podaj wzór jednego z możliwych produktów (B) reakcji II.

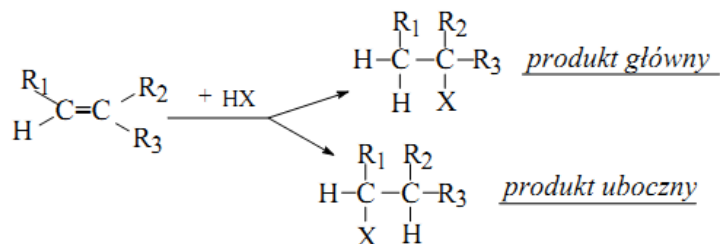

Warunki (A) reakcji I .....

Wzór produktu (B) reakcji II (jednego z możliwych) .....

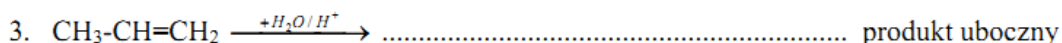
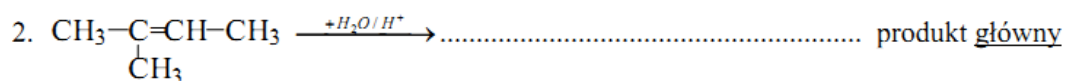
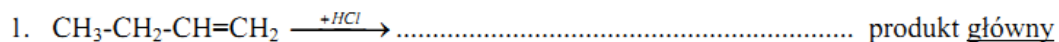
Zadanie 40. (3 pkt)

Reakcje addycji cząsteczek niesymetrycznych HX (np. HCl, H₂O) do niesymetrycznych alkenów przebiegają według schematu:

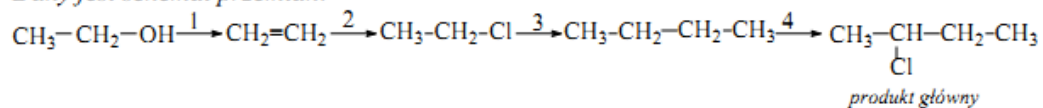
(R₁, R₂, R₃ – grupy węglowodorowe)

Korzystając z powyższej informacji, zidentyfikuj produkty reakcji 1 – 3 i wpisz w miejsce kropek odpowiednie wzory półstrukturalne (grupowe).

Informacja do zadania 7. i 8.

Dany jest schemat przemian:

Zadanie 7. (2 pkt)

Zapisz równania reakcji oznaczonych numerami 1 i 2, dobierając odpowiednie reagenty. W równaniach stosuj wzory półstrukturalne (grupowe) związków organicznych.

1. ....

2. ....

Zadanie 8. (3 pkt)

Posługując się podziałem charakterystycznym dla chemii organicznej, określ typy reakcji oznaczonych na powyższym schemacie numerami 1, 2, 4.

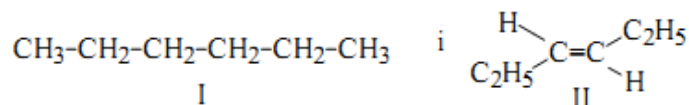
1. ....

2. ....

4. ....

Zadanie 10. (3 pkt)

Zaprojektuj jedno doświadczenie pozwalające na odróżnienie dwóch ciekłych węglowodorów o wzorach:

W tym celu:

a) wybierz odpowiedni odczynnik spośród:

- mieszanina stężonego kwasu azotowego(V) i stężonego kwasu siarkowego(VI),
- wodorotlenek miedzi(II),
- woda bromowa,
- zasada sodowa;

b) zapisz, jakie przewidujesz obserwacje,

c) w oparciu o przewidywane obserwacje podaj uzasadnienie identyfikacji każdego z podanych węglowodorów.

a) Odczynnik: .....

b) Obserwacje: .....

c) Uzasadnienie: .....

Informacja do zadania 23. i 24.

W wyniku reakcji addycji chlorowodoru do węglowodoru X powstaje chloroeten (chlorek winylu) o wzorze $\text{H}_2\text{C}=\text{CH}-\text{Cl}$.

Zadanie 23. (2 pkt)

Napisz, stosując wzory półstrukturalne (grupowe) związków organicznych,

a) równanie reakcji węglowodoru X z chlorowodorem.

.....

b) równanie reakcji chloroetenu z wodorem wobec katalizatora.

.....

Zadanie 25. (3 pkt)

Zaprojektuj doświadczenie, którego przebieg pozwoli odróżnić etan od etenu. W tym celu:

- a) napisz, jaką różnicę w budowie cząsteczek tych związków weźmiesz pod uwagę, planując eksperyment;

.....

.....

.....

- b) uzupełnij schemat doświadczenia, wpisując nazwę użytego odczynnika wybranego z podanej poniżej listy:

- zawiesina wodorotlenku miedzi(II),
- wodny roztwór bromu,
- wodny roztwór chlorku żelaza(III);

Schemat doświadczenia:

Odczynnik:

.....

.....

- c) napisz, jakie obserwacje potwierdzą obecność etanu w probówce I i etenu w probówce II po wprowadzeniu tych gazów do wybranego odczynnika (wypełnij poniższą tabelę).

	Barwa zawartości probówki	
	<u>przed</u> zmieszaniami reagentów	<u>po</u> zmieszanii reagentów
Probówka I		
Probówka II		

Zadanie 21. (1 pkt)

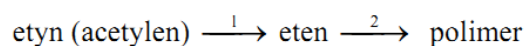
Podkreśl właściwe zakończenie zdania.

Dwa węglowodory pent-1-en i but-1-en

- A. zawierają w cząsteczkach różną liczbę grup metylowych $-\text{CH}_3$.
- B. różnią się (wyrażoną w % masowych) zawartością węgla i wodoru.
- C. są względem siebie izomerami.
- D. są homologami etenu.

Informacja do zadania 23 i 24

Poniższy schemat ilustruje ciąg przemian, których początkowym substratem jest etyn (acetylen):

Zadanie 23. (1 pkt)

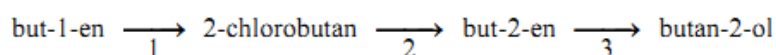
Napisz, stosując wzory półstrukturalne (grupowe) związków organicznych, równanie reakcji oznaczonej na schemacie numerem 1.

.....

Zadanie 22. (3 pkt)

Alkeny bardzo łatwo przyłączają bromowodór lub chlorowodór. Reakcje te nie wymagają użycia katalizatorów ani podwyższenia temperatury. Powstałe w wyniku tej przemiany halogenki alkilowe mogą ulegać reakcji podstawienia lub reakcji eliminacji. Temperatura pokojowa i użycie wody jako rozpuszczalnika sprzyja reakcji podstawienia, natomiast użycie alkoholowego roztworu wodorotlenku potasu w podwyższonej temperaturze (około 80 °C) prowadzi do reakcji eliminacji.

W obecności kwasu siarkowego(VI) alkeny mogą reagować także z wodą, dając alkohole. Poniżej przedstawiono ciąg przemian:

Skorzystaj z powyższej informacji i napisz równania reakcji 1, 2 oraz 3, stosując wzory półstrukturalne (grupowe) związków organicznych. Jeżeli reakcja wymaga użycia katalizatora, odpowiedniego środowiska lub podwyższenia temperatury, napisz to nad strzałką równania reakcji.

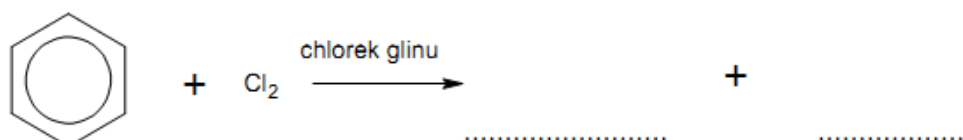
Równania reakcji:

1: .....

2: .....

Zadanie 5. (3 pkt)

a) Dokończ poniższe równanie reakcji (stosunek molowy substratów wynosi 1:1).

b) Podaj nazwę systematyczną związku organicznego otrzymanego w tej reakcji.

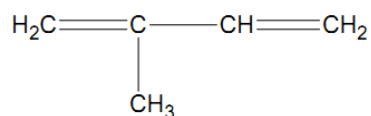
.....

c) Określ, jaką rolę w tej reakcji pełni chlorek glinu.

.....

Zadanie 48. (1 pkt)

Określ liczbę wiązań typu σ i typu π między atomami węgla w cząsteczce związku o następującym wzorze:

Liczba wiązań typu σ : .....

Liczba wiązań typu π : .....

Zadanie 19. (2 pkt)

W wyniku całkowitego spalenia 1 mola cząsteczek węglowodoru X powstały 2 mole cząsteczek wody i 3 mole cząsteczek tlenku węgla(IV).

a) Napisz, stosując wzór sumaryczny węglowodoru X, równanie opisanej reakcji spalania.

.....

b) Narysuj wzór półstrukturalny (grupowy) węglowodoru, który może być związkiem X.

Zadanie 20. (2 pkt)

W wysokiej temperaturze i pod wysokim ciśnieniem węglowodory nasycone (alkany) ulegają tzw. krakingowi termicznemu. Podczas krakingu następuje rozerwanie wiązania węgiel – węgiel, wskutek czego z cząsteczki alkanu powstają dwie cząsteczki: jedna alkanu, a druga alkeny. Rozerwanie wiązania węgiel – węgiel może zachodzić w różnych miejscach łańcucha węglowego cząsteczki alkanu, stąd produktami krakingu są zwykle mieszaniny węglowodorów.

Napisz nazwy systematyczne wszystkich par węglowodorów, które mogą powstać w procesie krakingu termicznego n-butanu.

..... i .....

..... i .....

Zadanie 21. (1 pkt)

Podkreśl właściwe zakończenie zdania.

Dwa węglowodory pent-1-en i but-1-en

- A. zawierają w cząsteczkach różną liczbę grup metylowych $-\text{CH}_3$.
- B. różnią się (wyrażoną w % masowych) zawartością węgla i wodoru.
- C. są względem siebie izomerami.
- D. są homologami etenu.

Zadanie 22. (1 pkt)

Ważną reakcją, której ulega etyn (acetylen), jest przyłączenie wody. Przemiana ta zachodzi w obecności mieszaniny H_2SO_4 i HgSO_4 jako katalizatora. Produktem tej reakcji jest aldehyd zawierający dwa atomy węgla w cząsteczce.

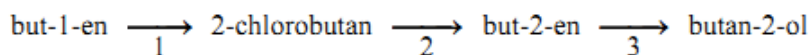
Napisz, stosując wzory półstrukturalne (grupowe) związków organicznych, równanie opisanej przemiany. W równaniu nad strzałką napisz warunki, w jakich zachodzi ta reakcja.

.....

Zadanie 22. (3 pkt)

Alkeny bardzo łatwo przyłączają bromowodór lub chlorowodór. Reakcje te nie wymagają użycia katalizatorów ani podwyższenia temperatury. Powstałe w wyniku tej przemiany halogenki alkilowe mogą ulegać reakcji podstawienia lub reakcji eliminacji. Temperatura pokojowa i użycie wody jako rozpuszczalnika sprzyja reakcji podstawienia, natomiast użycie alkoholowego roztworu wodorotlenku potasu w podwyższonej temperaturze (około 80 °C) prowadzi do reakcji eliminacji.

W obecności kwasu siarkowego(VI) alkeny mogą reagować także z wodą, dając alkohole. Poniżej przedstawiono ciąg przemian:

Skorzystaj z powyższej informacji i napisz równania reakcji 1, 2 oraz 3, stosując wzory półstrukturalne (grupowe) związków organicznych. Jeżeli reakcja wymaga użycia katalizatora, odpowiedniego środowiska lub podwyższenia temperatury, napisz to nad strzałką równania reakcji.

Równania reakcji:

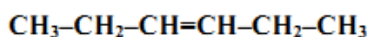
1: .....

2: .....

3: .....

Zadanie 24. (1 pkt)

Uzupełnij poniższy schemat, tak aby otrzymać wzór izomeru geometrycznego *cis* węglowodoru o wzorze grupowym

Izomer *cis*:

